

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİNDE OSMANLI - ROMANYA İLİŞKİLERİ

Dr. Mehmet Fatih SANSAR

© Copyright 2023

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçla kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN	Sayfa ve Kapak Tasarımı
978-625-399-352-8	Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı	Yayıncı Sertifika No
II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı - Romanya İlişkileri	47518
Yazar	Baskı ve Cilt
Dr. Mehmet Fatih SANSAR ORCID iD: 0000-0001-7439-2084	Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü	Bisac Code
Yasin DİLMEN	HIS055000
	DOI
	10.37609/akya.2786

Kütüphane Kimlik Kartı
Sansar, Mehmet Fatih.
II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı - Romanya İlişkileri / Mehmet Fatih Sansar.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2023.
192 s. : şekil, tablo ; 160x235 mm.
Kaynakça ve Ekler var.
ISBN 9786253993528
1. Tarih.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi AŞ

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Şevval Gökçe ve Göktuğ'a ...

ÖNSÖZ

Balkanlar ve Güneydoğu Avrupa sahası tarih boyunca Türkler için önemli bir yer tutmuş, birçok Türk devlet veya kavmi bu coğrafyada izler bırakmıştır. İlk olarak Hunların Avrupa'ya ilerleyişi ile başlayan bu süreç, Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki fetih ve iskan hareketiyle farklı bir boyut kazanmıştır. Osmanlı egemenliğinde Balkanlar tam bir Türk-İslam kimliği kazanmıştır. Fakat XIX. yüzyılda Balkanların kaybedilmeye başlanması ile beraber sancılı bir dönem başlamış, Balkan Türklüğü göç, katliam ve baskılara maruz kalmış, beş yüz yıllık Türk şehirleri bir anda terkedilmek zorunda kalmıştır.

Dolayısıyla Balkan tarihini ve kültürünü araştırmak, Türkiye ile Balkan milletlerinin tarihi geçmişi ortaya koymak önemli bir yere sahiptir. Bugünkü Romanya'nın hakim olduğu topraklar tarihi ve kültürel anlamda Balkanlar ile kader birliği olan, aynı zamanda Rusya ile Osmanlı arasında bir geçiş bölgesi olması nedeniyle büyük önem arz etmektedir.

Çalışma hazırlanırken Osmanlı arşivlerinden, Türkiye'deki kütüphanelerden, ayrıca Romanya ve diğer yurtdışı yayınlardan faydalanılmıştır. Çalışmanın temel kaynaklarını Osmanlı arşivlerinden elde edilen belgeler oluşturmaktadır. Çalışma giriş ve 3 bölüme ayrılmıştır. Giriş bölümünde, Romanya'yı oluşturan coğrafya hakkında genel bilgiler, Eflak ve Boğdan voyvodalıklarının Osmanlı Devleti ile ilişkileri ve Osmanlı hâkimiyetinde Eflak ve Boğdan'ın genel durumundan bahsedilmiştir. Birinci bölümde Romanya'nın bağımsızlığa giden süreci, XIX. yüzyıldaki siyasi gelişmeler dikkate alınarak ele alınmıştır. İkinci bölümde, Osmanlı Devleti ile Romanya Devleti arasında diplomatik ilişkilerin başlaması, karşılıklı elçi atamaları ve Osmanlı Devleti'nin, çalışmamızın konusu olan dönemde Bükreş'te görev yapan sefirleri ve onların faaliyetleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise, 1878-1912 yılları arasında iki devlet arasındaki siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ilişkileri ele alınmıştır.

Bu eserin ortaya çıkmasında her zaman desteğini esirgemeyen danışman hocam Prof. Dr. Hasan BABACAN'a, Balkanlara ilgi duymamızı sağlayan ve fikirleri ile ufkumuzu açan Prof. Dr. Zafer GÖLEN ve Prof. Dr. Abidin TEMİZER'e, Prof. Dr. Necdet Hayta'ya, Prof. Dr. İbrahim SERBESTOĞLU'na, her türlü desteklerini gördüğüm mesai arkadaşlarıma ve aileme teşekkür ederim.

Dr. Mehmet Fatih SANSAR

İzmir- 2023

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
Araştırmanın Konusu	1
Araştırmanın Amacı	1
Araştırmanın Önemi.....	1
Yöntem ve Sınırlılıklar	1
Romanya'nın Tarihi Coğrafyası	2
Osmanlı Hakimiyetinde Eflak ve Boğdan (XVI-XVIII. Yüzyıllar)	5
Romanya'da Fenerli Rum Voyvodalar Dönemi (1711-1821)	8
Memleketeynde İsyân ve Fenerli Voyvodalar Döneminin Sonu.....	11

1. BÖLÜM

Romanya'nın Bağımsızlık Süreci ve Berlin Antlaşması	15
1.1. XIX. Yüzyılda Eflak ve Boğdan'da Osmanlı Hakimiyetinin Zayıflaması	15
1.1.1. Rusya'nın Eflak ve Boğdan'ı İlk İşgali ve 1806-1812 Osmanlı - Rus Savaşı.....	16
1.1.2. Rusya'nın Eflak ve Boğdan'ı İkinci Defa İşgali ve Akkerman Barışı	18
1.1.3. 1828-1829 Osmanlı Rus Savaşı ve Edirne Antlaşmasında Eflak ve Boğdan	19
1.1.4. 1830 ve 1848 İhtilallerinin Eflak ve Boğdan'a Yansıması	21
1.1.5. 1856 Paris Antlaşmasında Eflak ve Boğdan.....	25
1.1.6. Eflak ve Boğdan'ın Birleşmesi ve Romanya Prenslığının Kurulması	30
1.1.7. Eflak ve Boğdan'da 1857 Seçimleri ve Romanya Prenslığının Kurulması	33

1.2. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve Romanya.....	34
1.2.1. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın Nedenleri ve Savaşa Hazırlık.	34
1.2.2. Rus-Romen İttifakı ve Romanya'nın Bağımsızlık İlanı	40
1.2.3. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Romanya	41
1.3. Ayestefanos ve Berlin Antlaşmalarında Romanya	46

2. BÖLÜM

II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı-Romanya Diplomasisi ve Diplomatları.....	49
2.1. Osmanlı Devleti'nin Romanya'yı Resmen Tanıması	50
2.2. Romanya'da Osmanlı Elçileri ve Faaliyetleri.....	55
2.2.1. Süleyman Sabit Bey'in Elçiliği (Kasım 1878 - Temmuz 1885)	56
2.2.2. Ahmed Ziya Bey'in Elçiliği (Eylül 1885-Şubat 1889)	63
2.2.3. Mehmed Feridun Bey'in Elçiliği (Şubat 1889-Haziran 1890)	65
2.2.4. Blak Bey (Edouvard Blacque)'in Elçiliği (Mayıs 1890-Kasım 1892).....	66
2.1.5. Mehmed Şemseddin Bey'in Bükreş Elçiliği (Kasım 1892-Ağustos 1893/Eylül 1894).....	69
2.1.6. Şakir Paşa'nın Sefirliği (Ağustos 1893-Eylül 1894)	71
2.1.7. Mustafa Reşid Bey'in Elçiliği (Eylül 1894-Ocak 1896).....	71
2.1.8. Hüseyin Kâzım Bey'in Elçiliği (Ocak 1896-Ağustos 1908)	72
2.1.9. Abdülatif Safa Bey (Ağustos 1908-1616)	73
2.3. Romanya'nın İstanbul'daki Elçileri.....	74
2.4. Osmanlı-Romanya İlişkilerinde Şehbenderlikler	75
2.4.1. Osmanlı Devleti İle Romanya Arasında Konsolosluk Mukavelesinin Sorunu	76
2.4.2. Romanya'da Osmanlı Şehbenderliklerinin Açılması	82
2.4.3. Osmanlı Devleti'nde Bulunan Romanya Konsoloslukları	82

3. BÖLÜM

II. Abdülhamit Döneminde Osmanlı - Romanya İlişkileri	85
3. 1. Romanya Krallığı'nın İlanı ve Osmanlı Devleti'nin Krallığı Tanınması... 85	
3.2. Romanya'daki Osmanlı Esirlerinin İadesi Meselesi	89
3.3. Romanya'dan Müslüman Göçleri	98

3.3.1. Romanya'dan Göçlerin Nedenleri	98
3.3.2. Göç Yolları ve İskân Bölgeleri.....	102
3.3.3. Muhacirlerin Osmanlı Topraklarında Yaşadıkları Sorunlar.....	103
3.3.3.1. Muhacirlerin Pasaport Sorunları	104
3.3.3.2. Askerlik Sorunu.....	106
3.3.3.3. Salgın Hastalıklar	106
3.3.4. Muhacirlerin İskânı ve İskân Sırasında Yaşanan Sorunlar	108
3.4. Muhacirlerin Emlâk ve Arazi Sorunu	110
3.5. Osmanlı - Romanya Ekonomik İlişkileri	117
3.6. Tuna Avrupa Komisyonu ve Tuna Nehri'nde Seyr-i Sefâin Meselesi.....	127
3.7. Komitacılık Faaliyetleri ve Romanya.....	132
3.7.1. Romanya'da Bulgar Komitacıları	132
3.7.2 Romanya'da Ermeni Komitacılar.....	133
3.7.3. Romanya'da Arnavut Komitacıları	137
3.8. Osmanlı-Romanya İlişkilerinde Ulahlar.....	139
3.9. Eğitim-Kültür Alanındaki İlişkiler.....	145
3.9.1. Romanya'daki Müslümanların Eğitim ve Kültürel Faaliyetleri	145
3.9.2. Makedonya Ulahlarının Eğitim ve Kültürel Faaliyetleri	149
3.10. Balkan Savaşları Sırasında Osmanlı - Romanya İlişkileri.....	153
SONUÇ.....	165
EKLER	169
KAYNAKLAR.....	173

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.t.	Adı geçen tez
bkz.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
çev.	Çeviren
der.	Derleyen
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
ed.	Editör
haz.	Hazırlayan
İ.A.	İslam Ansiklopedisi
nr.	Numara
s.	Sayfa
vd.	ve devamı

KAYNAKLAR

Arşiv Belgeleri

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivleri'nde Faydalanılan Arşiv Fonları

BOA., A.DVN.DVE.d.; BOA., A.MKT.MHM.; BOA., BEO.; BOA., DH.MKT.; BOA., DH.MMC.; BOA. DH.ŞFR.; BOA., HR.TO.,; BOA., HR.SFR.; BOA., HR.TO.; BOA., HR.TH.; BOA., HR.SAİD.; BOA. HR. SAİDd.,; BOA., HR.SYS.; BOA. HR.UHM.; BOA., HR.HMŞ.İŞO.,; BOA., HR.İD.; BOA., İ.HR.; BOA., İ..ML.; BOA., İ.DH.; BOA. İ.MMS.; BOA., MF.MKT.; BOA., MV.; BOA., TFR.I.A.; BOA. ŞD.,; BOA., Y.A.RES.; BOA., Y.A.HUS.; BOA., Y.EE.; OA., Y.HUS.; BOA., Y.PRK.ZB.; BOA., Y.PRK.HR.; BOA., Y.PRK.AZJ.; BOA.Y.PRK.TŞF.

Gazeteler

“Bükreş Muahedesi”, *Sebilürreşad*, C.10, Aded, 257, 11 Ramazân-ı Şerif 1331 (14 Ağustos 1913), ss. 379-380.

“Köstence Cami’-i Şerifi’nin Resm-i Küşâdı”, *Sebilürreşad*, C.10, Aded, 257, 21 Receb-i Şerif 1331 (26 Haziran 1913), s.257.

“Müttefiklerin Şerâit-i Sulhiyyesi”, *Balkanlar*, Nu. 19, Tarih: 2 Ağustos 1913, s. 3.

Kitap, Makaleler

Abdula, İ. (2005). *Türkiye ve Romanya Arasında Göç ve Göçmen Meseleleri (1878-1940)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ABD, Ankara.

Acar, K. (2019). “Kırım Savaşı (1853-56) Döneminde Propaganda: Rus Popüler Kültüründe Savaş ve Düşman İmgesi”, *Bilgi-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S.88.

Ahmed Cevdet Paşa. (1991). *Tezâkir 13-20*, (Yayınlayan: Cavid Baysun), Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Akbulut, U. (2015) “Rusların 1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşında Doğu Anadolu’yu İşgali ve Bunun İngiltere’nin Hindistan Yolu Politikasına Etkisi”, *Yeni Türkiye*, S.73, Kafkaslar Özel Sayısı-III, Temmuz-Aralık, s.705-706.

Akpınar, M. (2015). “Osmanlı Hâriciye Nazırları (1836-1922)”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, Güz/Autumn2015-Sayı/Issue35, s.176.

Aksu, A. (2019). “Dobruca Müslüman Ta’im-i Maarif Cemiyeti ve Hırsova Şubesi’nin Küşadı 81909 ve 1910”, *Türkiye-Romanya İlişkileri: Geçmiş ve Günümüz Uluslararası Sempozyumu (04-06 Ekim 2017, Köstence)*, Bildirler, C. II, Ankara 2019, ss. 1089-1123.

Aksu, A. (2019). “Romanya Müslüman Türklerinin Dini Eğitiminde Mecidiye Medresesi’nin Rolü”, *Türkiye-Romanya İlişkileri: Geçmiş ve Günümüz Uluslararası Sempozyumu (04-06 Ekim 2017, Köstence)*, Bildirler, C. II, Ankara 2019, ss. 1071-1088.

- Aksu, A. (1982). "Romanya Türklerinde Kültürel Durum ve Mektep ve Aile Mecmuası", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. IX, S.1, 2005, ss. 35-41.
- Aktepe, M. (1982) "Dünkü Fransızlar Blak Bey ve Oğlu M. Alexandre Blaeque ve Edouard Blaeque", Tarih Dergisi, S. 33.
- Albayrak Coşkun, G. (2017) Dersaadetin Kileri Tuna Nehri'nde Ticaret ve Devlet, İstanbul,.Der-gah Yayınları.
- Altıntaş, A. (2005). "Makedonya Sorunu ve Çete Faaliyetleri", Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C.7, S.2, ss.69-91.
- Arat, E. (2002). "Tuna Nehri'nde Seyrüsefer ve Türkiye", Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, S.4., (Çevrimiçi) http://www.mfa.gov.tr/tuna-nehri_nde-seyrusefer-ve-turkiye.tr.mfa 01.10.2019
- Armaoğlu, F. (1999). 19. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1789-1914), Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınlar.
- Arslan, A. (2003). "Makedonya'da Rum-Ulah Çatışması", İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi, S.4, ss.1-25.
- Aslan, Z. (2019). "Türkiye'nin Romanya Uyruklu Yahudilere Yönelik tutumu (1938—1950)", Türkiye-Romanya İlişkileri: Geçmiş ve Günümüz Uluslararası Sempozyumu (04-06 Ekim 2017, Köstence), Bildiriler, C. II, ss. 837-856.
- Aslantaş, S. (2013). "Osmanlı-Rus İlişkilerinden Bir Kesit: 1826 Akkerman Andlaşması'nın Müzakereleri", Uluslararası İlişkiler, Cilt 9, Sayı 36.
- Ayar, M. (2008). Osmanlı Devleti'nde Kolera Salgını: İstanbul Örneği (1892-1895), İstanbul, Kitabevi Yayınları.
- Aydın, M. (1994). "Doksanüç Harbi", TDV İslâm Ansiklopedisi, C.9, İstanbul.
- Aydın, M. (2015). "Bükreş'te Komitacılık Faaliyetleri (1860-1916)", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, C. XV, S.30, ss.5-52.
- Aydın, M. (2014). "Ermeni Komitacılığının Romanya Boyutu (1886-1916)", Yeni Türkiye, /Ermeni meselesi Özel Sayısı), C.3, S. 62, ss.1809-1820.
- Aydın, M. (2004). "19. Yüzyıl Ortalarında Panslavizm ve Rusya", Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S.15.
- Aydın, M. (2006). "Osmanlı-İngiliz İlişkilerinde İstanbul Konferansı (1876)'nın Yeri", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 39.
- Aydın, M. (2005) "Bosna-Hersek Ayaklanması (1875)'nda Panslavizmin Etkisi Ve Sırbistan Ve Karadağ'ın Rolü", Belleten, C. LXIX, S. 256, Aralık 2005, ss.9-17.
- Aydın, S. (2012a). Osmanlı Basınında Balkan Savaşları: 1912-1913, (Yayımlanmamış Dotor Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi ABD, İstanbul.
- Aydın, S. (2012b) "Kiliseler ve Mektepler Kanununun Balkan Savaşlarına Etkisi Var mıdır?", Uluslararası Balkan Sempozyumu : Balkan Savaşlarının 100. Yılı, 11-13 Mayıs 2012, İstanbul : bildiriler,/ Editörler Kenan Gültürk, S. Bilal Nur., İstanbul 2012,, ss.600-615.
- Babacan, H. (2017). "Plevne ve Gazi Osman Paşa'yı Anlamak", II. Uluslararası Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa ve Dönemi Sempozyumu (5-7 Nisan 2017/Tokat) Bildiriler, Tokat.
- Babacan, H. ve Yüksel, A. (2017). "Gazi Osman Paşa ve Plevne Müdafaası'nın İçerde ve Dışarda Uyandırdığı Akisler", II. Uluslararası Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa ve Dönemi Sempozyumu (5-7 Nisan 2017/Tokat) Bildiriler, Tokat.
- Bağçeci, Y. (2014). "İngiltere Parlamento Tutanaklarında 1876 Bulgar İsyanı", The Journal of Academic Social Science Studies (JASS), S. 24, s.216-232.
- Bartl, P. (1998). Milli Bağımsızlık Hareketleri Esnasında Arnavutluk Müslümanları (1878 -1912), Çev. Ali Taner, İstanbul, Bedir Yayınları.
- Baykal, B.S. (1959). "Makamat-ı Mübareke Meselesi ve Bâbrâli", Belleten, C. XXIII, S. 90, s. 244-253

- Bedir, Ö. (2018). Romanya`da Türkçe Matbuat: Türk Birliği Gazetesi (1930-1939), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ABD, Ankara.
- Berindei, D. (1999). "Osmanlı Devleti ve Eflak'taki 1848 İhtilalleri", XIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri III. Cilt-I. Kısım, 04-08 Ekim 1999, Ankara.
- Berlin Kongresi Protokollerinin Tercümesi. (1880) Matbaa-i Amire, İstanbul.
- Beydilli, K. (2007). "Paris Antlaşması", TDV İslâm Ansiklopedisi, C.34, İstanbul.
- Birbir, A. (2018), Yunan Basınında Balkan Savaşları (1912-1913), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları ABD, Edirne.
- Birbudak, T. S. (2014), Romanya'nın Bağımsızlığı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Birbudak, T. S. (2018). "1853-1856 Kırım Harbi'nde Osmanlı - Avusturya İlişkileri", Belleten, Cilt: LXXXII, S. 293.
- Bozkurt, G.S. (2008). "Geçmişten Günümüze Romanya'da Türk Varlığı", Karadeniz Araştırmaları, Cilt: 5, Sayı: 17, Bahar 2008, s.1-31.
- Bozkurt, G. (1996), Gayrimüslim Osmalı Vatandaşlarının Hukukî Durumu, Ankara, TTK Yayınları.
- Burkle, F. M., (2019). "Revisiting the Battle of Solferino: The Worsening Plight of Civilian Casualties in War and Conflict", Disaster Medicine and Public Health Preparedness, Vol.13, Issue 5-6, December 2019 , ss. 837-841.
- Burma, M. (2012). "Bulgaristan'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndan Ayrılış Sürecinde Bulgar Ayaklanmaları", Balkan Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, C. 1, S. 1.
- Cerchezeanu, A. G. (2019). 1848 Revolutions and Wallachia, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Balkan Çalışmaları ABD, Edirne.
- Cırık, B. (2015). "Birinci Dünya Savaşında Balkanlarda Ermeni Seferberliği Ve Ermeni Gönüllüleri", CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:13, Sayı:3, Eylül 2015.
- Çavdar, N. (2019). "Basiret Gazetesi'ne Göre Prusya-Fransa Savaşı (1870-1871)", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, C.7.
- Çelik, B. (2010). "Üç Kimlikli Bir Jön Türk Aydını: Dr. İbrahim (Ethem) Temo (1865-1945)", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C: 12, S: 1, ss:77-98.
- Danışman, H. B., (1998) Artçı Diplomat (Son Osmanlı Nazırlarından Mustafa Reşit Paşa), İstanbul: Arba Yayınları.
- Dinçer, N. (1985). "Bulgar İhtilalinin Hazırlanmasında Dış Güçlerin Yardımı ve Kültürel Faaliyetler", Sosyoloji Konferansları Dergisi, S. 21, ss.69-100.
- Doğan, O. (2008). "Ermeni Komiteleri Hınçak Ve Taşnaksütyun (Rus Adalet Bakanı Y. Muravyev'in Ermeni Komitelerine İlişkin Raporu)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.20, ss. 307-328.
- Dönmez, A. (2006). Karşılıklı Diplomasiye Geçiş Sürecinde Osmanlı Daimi Elçiliklerinin Avrupa'da Yeniden Tesisi 1832-1841, (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı, Konya.
- Ekinci, İ. (1999). "Osmanlı Devleti'nde Bazı Nehir ve Göllerde Vapur İşletme Teşebbüsleri (1)", Arayışlar -İnsan Bilimleri Araştırmaları-Yıl: 1, Sayı: 2, ss. 67-90.
- Ekinci, İ. (1998). Tuna Komisyonu ve Tuna'da Ticaret (1856-1883), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Samsun.
- Ekinci, İ. (2014). Tuna Nehri'nde Diploması Oyunları (1856-1883), Ankara, Altınpost Yayınları.
- Ekrem, M. A. (1993), Romanya Kaynak ve Eserlerinde Türk Tarihi I Kronikler, Ankara, TTK yayınları.
- Eltut, N. (2009), "1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı ve İki Ülke Açısından Sonuçları", 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) (International Congress of Asian

- and North African Studies) 10-15.09.2007, Ankara, Türkiye Bildiriler, Yayınları, Ankara. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Erkan, S. (2010). "Savaş ve Barış Bağlamında XIX. Yüzyıl Uluslararası İlişkileri'nin Özellikleri", SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:22.
- Fidan, F. (2014). 18. Yüzyılda İstanbul'un ve Ordunun İfaşesinde Tuna İskelelerinin Rolü (1711-1768), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Kafkasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Kars.
- Forbes, N. ve Toynbee, A. J.; Mitrany, D. ve Hogarth, D. G. (1915). The Balkans : a history of Bulgaria, Serbia, Greece, Rumania, Turkey, Oxford University Press.
- Gemil, T. (2013). "Osmanlı Öncesi Romanya Topraklarında Türk Varlığı", Türk Tarihinde Balkanlar, Cilt I, Ed. Zeynep İskifiyeli vd., Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi Yayınları, ss. 71-100.
- Gencer, A. İ. (1991). "Ayastefanos Antlaşması", TDV İslam Ansiklopedisi, C.4, İstanbul.
- Gencer, A. İ. (1992). "Ayastefanos Berlin", TDV İslam Ansiklopedisi, C.5, İstanbul.
- Giurescu, C.C.; Otesta, A. ; Pascu, S. , Bratieanu, I. G. Yüz Yıllık Bağımsızlık (1877-1977) Romanya Tarihine Kısa Bir Bakış, Çev. Aylu Uzgören, Habora Kitabevi.
- Glenny, M. (2001), Balkanlar 1804-1999, İstanbul, Sabah Kitapları.
- Gökpınar, B. (2016). "Osmanlı-Avusturya Savaşlarında Tuna Nehri'nden Yapılan Sevkıyatta Yaşanan Problemler (1716-1718)", Balkan Tarihi, C. I., Editor: Zafer Göleni Abidin Temizer, Ankara. Gece Kitablığı.
- Gulyás, L. and Csüllög, G. (2016), The History of Formation of the Romanian State — From the Middle Ages to the Proclamation of the Romanian Kingdom, Prague Papers On The History of International Relations 20/2, ss. 129-138.
- Günay, N. (2012). "Ermenilerin Kurdukları Cemiyetler ve Komitelerin Maraş ve Çevresindeki Faaliyetleri", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, S.16, Aralık 2012, ss.21-44.
- Hacısalihoglu, M. (2011). "Muslim and Orthodox Resistance against the Berlin Peace Treaty in the Balkans", in War and Diplomacy: The Russo-Turkish War of 1877-1878 and the Treaty of Berlin, Ed. M. Hakan Yavuz, Utah University Pressi Salt Lake City 2011, ss.125-143.
- Haydaroglu, İ.P. (1993). Osmanlı İmparatorluğu'nda Yabancı Okullar, Ankara, Ocak Yayınları.
- Hülagü, M. M. (2007). "Plevne Muharebeleri", TDV İslam Ansiklopedisi, C.34, İstanbul.
- İbrahim Ethem (1979). Plevne Hatıraları, Tercüman 1001 Temel eser Serisi, İstanbul.
- James, A. (2013). , The Origins of French Absolutism, 1598-1661, Routledge, New York.
- Jelaviç, B.(2006). Balkan Tarihi Cilt I 18 ve 19. Yüzyıllar, İstanbul.
- Kapıcı, Ö. (2015). "Prens Kuzadan Prens Karl'a: 1866 Romanya Krizi Karşısında Rusya ve Osmanlı İmparatorluğu", Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, C.32, S. 2, Aralık 2015.
- Karacakaya, R. (2007). Kaynakçalı Ermeni Meselesi Kronolojisi (1878-1920), Ankara Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Karadoğan, F. (2019). Kırım Savaşı Sırasında Eflak-Boğdan (1853-1856), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Zonguldak.
- Karal, E. Z. (2007). , Osmanlı Tarihi, İslahat Fermanı Devri (1856-1861), C. VI, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karasu, C. (2002). "XIX. Yüzyılda Eflak ve Boğdan'daki Rus İşgalleri", Türkler, C. 12, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları.
- Karasu, C. (2013). "XVI-XIX. Yüzyıllarda Eflak ve Boğdan", Türk Tarihinde Balkanlar, Cilt I, Ed. Zeynep İskifiyeli vd., Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları ve Uygulamaları Merkezi Yayınları, ss. 439-459.

- Karataş, Ö. (2012). "19. Yüzyılda Balkanlarda Kafkas Muhâcîrlerinin İskânı", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C. XII, S. 2, ss.355-388.
- Karcı, E. (2017). "93 Harbî'nde Osmanlı Ordusuna Yönelik Bazı Eleştiriler", II. Uluslararası Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa ve Dönemi Sempozyumu (5-7 Nisan 2017/Tokat) Bildiriler, Tokat, ss.229-245.
- Karpat, K. (2010), *Dağı Delen Irmak, Söyleşi Emin Tanrıyar*, İstanbul, Timaş Yayınlar.
- Karpat, K. (1994a) "Dobruca", TDV İslam Ansiklopedisi, C.9, İstanbul, ss.482-486.
- Karpat, K. (1994b), Eflak, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 10, İstanbul, , s. 466-469.
- Kayaoglu, T. (2013). *Osmanlı Hâriciyesinde Gayr-i Müslimler*, Ankara, TTK yayınları.
- Kocacık, F. (1980). "Balkanlar'dan Anadolu'ya Yönelik Göçler (1878-1890)", *Osmanlı Araştırmaları I*, İstanbul, s.137-148
- Koloğlu, O. (2000). "Avrupa'ya karşı Osmanlı'yı Müdafaa Eden Avrupalı Blak Bey", *Popüler Tarih*, Haziran.
- Köse, O. (2006). *1774 Küçük Kaynarca Andlaşması*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Krüger, C.e G. (2014). "German Suffering in the Franco-German War, 1870/71", *German History*, Vol. 29, No. 3, s.404-421.
- Kuneralp, S. (1999), *Son Dönem Osmanlı Erkân ve Ricali (1839-1922) Prospografik Rehber*, İstanbul, İsis Yayınları.
- Kurat, A. N. (1999), *Rusya Tarihi*, Ankara.
- Kurat, A. N. (1970). *Türkiye ve Rusya, XVIII. Yüzyıl Sonundan Kurtuluş Savaşına Kadar Türk-Rus İlişkileri (1798-1919)*, Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları, Ankara.
- Kurat, Y. T. (1962). "1877-1878 Osmanlı-Rus Harbinin Sebepleri", *Belleten*, C. XXVI, S.103, Temmuz 1962, s.592.
- Kutlu, C. (1997). *1. Dünya Savaşında Rusya'daki Türk Savaş Esirleri ve Bunların Döndürülmeleri Faaliyetleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Erzurum.
- Kuyucuklu, N. (1994) "Tuna Suyolu ve "Tuna Komisyonu", *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* No: 8, Temmuz. ss.51-60.
- Kuzucu, S. (2013). "Rus Çarı I. Pavel Dönemi Osmanlı-Rus Siyasi İlişkileri ve Napolyon'a Karşı Ortak Mücadele", *.Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, Yaz 2013, S. 38.
- Mahmud Celâleddin Paşa (1983). *Mirât-ı Hakikat*, C.I-II-III, Haz. İsmet Miroğlu, İstanbul. Bereket Yayınevi.
- Maxim, M. (2012). "Tuna", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 41, İstanbul 2012, ss.372-374.
- Maxim, M. (2008). *Romanya*, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 35, İstanbul 2008, s. 168-172.
- Mc Carthy, J. (2011). "Ignoring the People The Effects of the Congress of Berlin", in *War and Diplomacy: The Russo-Turkish War of 1877-1878 and the Treaty of Berlin*, Ed. M. Hakan Yavuz, Utah University Pressi Salt Lake City, ss.429-448.
- Metin, Ö. (2012). "Balkan Savaşlarında Romanya-Bulgaristan Anlaşmazlığı: Güney Dobruca", *Türk Yurdu* (100. Yılında Balkan Harbi), C. XXXII, S.303 (Kasım 2012), ss. 135-138.
- Metin, Ö. (2013). "Romanya'da Çıkan Türk Gazetesi: Türk Birliği", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.17, Bahar), ss.171-186.
- Muahedat Mecmuası (2008), Cilt 1-5, Ankara, TTK Yayınları.
- Mumyakmaz, H. (2012). "Balkanlar ve Milli Kimlikler: Bağımsızlığın ve Balkan Savaşlarının Arka Planı", *Türk Yurdu* (100. Yılında Balkan Harbi), C. XXXII, S.303, Kasım 2012, ss. 193-197.
- Nalçacı, M. (2011). "1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı Sürecinde Rusya Ordusu", *Tarih Dergisi*, S. 54, 2011.
- Nazır, B. (2016). *Macar ve Polonyalı Mülteciler Osmanlı'ya Sığınanlar*, İstanbul Yeditepe Yayınevi.

- Nurdoğan, A. M., (2009). "II. Abdülhamid Döneminde Rumeli'de Maarifin Teftişi", OTAM, S. 26, Güz, ss. 193-220.
- Nurdoğan, A. M., (2013). "I. Abdülhamit Döneminde Kosova'daki Gayrimüslim Okullaşma ve Babialî'nin Bu Okullara Yönelik Politikası", Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, C. 13 S. 1, Kış, ss.557-584
- Oldsen, W. O., (1991). A Providential Anti-Semitism: Nationalism and Polity in Nineteenth Century Romania, The American Philosophical Society.
- Olgun, S. (2017). "Contributions Albanian Diaspora in Romania to the Development of Albanian Nationalism in the Last Quarter of Nineteenth Century", Gimpes of Balkan Cultural History, Ed. Abidin Temizer, Ankara Gece Kitaplığı.
- Olteanu, C. (1980). "Plevne Muharebesinde Romen Ordusu", Askeri Tarih Bülteni, Çevire: Ahmet Onur, S. 10.
- Öğün, T. (2018). "İstanbul Basınında 93 Harbi Türk Savaş Esirleri", Uluslararası Türk Savaş Esirleri Sempozyumu Bildiri Kitabı 14-15 Mart 2017, İstanbul, İstanbul Sultanbeyli Belediyesi Yayınları, ss.29-52.
- Öter, M. (2018). Ahmed Saib'in Son Osmanlı-Rus Muharebesi Adlı Eserinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Özcan, A. (1992). Boğdan, TDV İslâm Ansiklopedisi, C.6, İstanbul, s. 269-271.
- Özcan, U. (2009). II. Abdülhamid Dönemi Osmanlı-Karadağ Siyasi İlişkileri, (Yayımlanmış Doktora Tezi) Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Özdemir, A. (1991). "Hukuk Dilinde Harp Esirleri", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, C. 2, S.7, ss.573-577.
- Özel, A. (1995). "Esir", TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 11, İstanbul, ss.382-389.
- Özbozdağlı, Ö. (2016). İttihat-Terakki ve Makedonya Sorunu (1908-1912), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih ABD, Tokat 2016.
- Öztürk, N. (1985). "Evkaf-ı Hümayun Nezaretinin Kuruluş Tarihi ve Nazırların Hal Tercümelere (V)", Vakıflar Dergisi, Yıl: 1985, Sayı 19, s.72.
- Pala, N.N. (2009). "Eflak ve Bogdan'da Osmanlı Hâkimiyeti ve Fuad Efendi'nin Layihası", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Kütahya.
- Pehlivanlı, H. (2019). "Yirminci Yüzyılın Başlarında Romanya Musevilerinin Osmanlı Topraklarına Göç Etme Çabaları", Türkiye-Romanya İlişkileri: Geçmiş ve Günümüz Uluslararası Sempozyumu (04-06 Ekim 2017, Köstence), Bildiriler, C. II, Ankara.
- Popovic, A. (1995). Balkanlarda İslâm, İstanbul, İnsan yayınları.
- Poznahirev, V. (2017). "Gazi Osman Pasha and His Army in Russian Captivity in 1877-1878 (According to Documents of the Russian Archives and Published Sources)", II. Uluslararası Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa ve Dönemi Sempozyumu (5-7 Nisan 2017/Tokat) Bildiriler, Tokat.
- Rachieru, S. (2013). "Ottoman Representatives in Romania: Diplomatic and Consular Network of the Sultan in Former Vassal State", Power and Influence in South-Eastern Europe 16th-19th Century, Ed. Maria Baramova, Plamen Mitev, Ivan Parvev, Vania Racheva, Lit. s.385-386.
- Rachieru, S. (2016). "The 1916 Moment from the Perspective of the Ottoman-Romanian Relations", The Unknown War from Eastern Europe between Allies and Enemies (1916-1918), Ed: Claudiu-Lucian Tapor, Alexander Rubel, Iași.
- Reminiscences of The King of Roumania (1899). Ed. Sidney Whitman, London.
- Reprezentanțele diplomatice ale României. (1967). Vol. I (1859-1917), Bucharest, Editura Politică, 1967, s. 99.

- Satış, İ. (2015). XIX. Yüzyılda Kutsal Yerler Sorunu: Osmanlı Devleti, Kudüs ve Hristiyanlık (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Sivas.
- Saydam, A. (1997). "Osmanlıların Siyasi İlticalara Bakışı ya da 1849 Macar- Leh Mültecileri Meselesi", Belleten, C:LXI, S.231, Ankara, s. 339-385.
- Saydam, A. (2014). "Tanzimat Devrinde Dobruca'da İskân Faaliyetleri", Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C.7, S.1, Kasım, ss.199-209.
- Sava, C. A. And Mehedinți, M. (2013). "The evolution of the political and diplomatic relations between Romania and the Ottoman Empire", Le Guerre Balcaniche e la fine del "Secolo Lungo" Atti del convegno di Târgu Mures (19-20Iugliu 2012),: Edizioni Nuova Cultura.
- Sedes, İ. H. (1940), 1877-1878 Osmanlı-Rus ve Romen Savaşı, İstanbul, Askeri Matbaa.
- Şallı, H. (2014). Balkan Savaşları Öncesinde Yapılan Gizli İttifak Anlaşmaları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Edirne.
- Şeber, N. İ. (2011). "II. Abdülhamid Döneminde Rusya Ve Romanya'dan Gelen Yahudi Muhacirler", Tarih Dergisi, S. 53, ss. 39 – 61.
- Şimşek, E. (2013)., Osmanlı-Fransız Diplomatik İlişkileri Ve Kırım Savaşı (1853-1856), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Trabzon.
- Temizer, A. (2014). "İkinci Balkan Savaşı'nda Romanya", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.7, S.31, ss.403-413.
- Temizer, A. (2007). Osmanlı-Karadağ Sınır Anlaşmazlıkları ve Çözümü (1878-1912), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Samsun.
- Temizer, A. (2016). " Osmanlı'nın Dış Politikasındaki Zafiyetine Bir Örnek: 1909 Osmanlı-Karadağ Ticaret Anlaşması", Balkan Tarihi, C.2, Ankara, Gece Kitaplığı. ss. 365-375.
- Temizer, A. (2013). "Montenegro in the First Balkan War", Annals of the Academy of Romanian Scientists Series on History and Archeology, col.5, Number1, 2013, ss.65-80.
- The Statesman's Year-Book Statistical and Historical Annual of the States of the World for the Year 1906, Editor: J. Scott Keltie, London.
- Tokay, G. (2011). "A Reassessment of the Macedonian Question, 1878–1908", in War and Diplomacy: The Russo-Turkish War of 1877-1878 and the Treaty of Berlin, Ed. M. Hakan Yavuz, Utah University Pressi Salt Lake City, ss.253-269.
- Topuzkanamış, E. (2014). "Balkanlar'da Türkçe Eğitimine Dair Bir Program: Dobruca Örneği", Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD) , C.1, S.1, Kasım, ss. 16-35.
- Tulca, E. (2015), Dobruçalı Cavit Bey'in Hatıraları ve Türk-Romen Diplomatik Arşiv Belgeleri, İstanbul, Simurg Yayınvi.
- Turan, Ş. (1951) "1829 Edirne Antlaşması", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt 9, Sayı 1-2, s.136-138.
- Uyanık, F. (2018). II. Mahmud Dönemi Osmanlı İdaresinde Eflak-Boğdan, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Edirne.
- Uygur, F. (2017), "1857 Eflak ve Boğdan Seçimlerine Fransız Müdahalesi ve Sonuçlarına Dair Bir Araştırma", OTAM, S. 42 /Güz 2017, s.174;
- Uzunçarşılı, İ.H. (1937), "On Sekizinci Asırda Boğdan'a Voyvoda Tayini", Tarih Semineri Dergisi Cilt 1, Sayı 1, İstanbul.
- Ülküsal, M. (1987). Dobruca ve Türkler, Ankara, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Ünlü, M. (2009). "Uluslararası Diplomasi ve Ulahlar", Uluslararası Karadeniz İnceleme Dergisi, C.7, S.7, ss.9-26
- Ünlü, M. (2018). "II. Abdülhamid Döneminde Ulahların İstihdamına Dair", History Studies, Vol. 10, Issue:10, , ss.267-282.

- Wawro, G. (2003). *The Austro-Prussian War Warfare and Society in Europe, 1792–1914*, Cambridge University Press.
- Yapıcı, H. (2011). 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi'nde Kafkas Cephesi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Erzurum.
- Yıkıcı, L. (2018). İngiliz Kaynaklarına Göre Balkan Savaşları (1912 -1913), (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Gaziantep.
- Yıldırım, F. (2019). 1856 Tarihli Bir Risale Işığında Tuna Nehri'nin Tarihi Coğrafyası ve Jeopolitiği, İstanbul, Hiperyayın,
- Yıldırım, H. (2019). "Romanya Göçmenlerinin Çorum'da İskânı (1936)", VII. Uluslararası Balkan Tarihi Araştırmaları Sempozyumu: Balkanlar'a ve Balkanlar'dan Göçler (Osmanlı'dan Cumhuriyet'e) (18-21 Eylül 2019, Edirne / Türkiye), Bildiri tam metin kitabı, Editörler: Zafer Gölen, Abidin Temizer, Ankara, Gece Kitaplığı, ss.155-180.
- Yılmaz, Ö. (2019). "1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Rusların Trabzon ve Akçaabat Saldırılarına Dair Bazı Yeni Bilgiler", Karadeniz İncelemeleri Dergisi, Bahar 2019, S. 26, s.465-466.
- Yılmazçelik, İ. ve Özdem, A. G., (2016) "1812 Bükreş Antlaşması ve Rusya'nın Balkanlar'a Müdahalesi", Balkan Tarihi, C. 1, Ed. Zafer Gölen, Abidin Temizer, Ankara, Gece Kitaplığı.
- Yüksel, S. (2019). "Küçük Kaynarca'dan Yaş Antlaşmasına Kadar Eflak-Boğdan Üzerinde Osmanlı-Rus Nüfuz Mücadelesi", Belleten, Cilt: 83, Say: 297, Yıl: 2019, s.609-632.
- Yağcı, Z. G. (2016). "Karadağ Müslümanların Toprak Meselesi", Belleten, C. LXXX, S. 287, Nisan, ss.177-199.